

Vlaams
Parlement

ingediend op **1477** (2017-2018) – Nr. 1
8 februari 2018 (2017-2018)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur,
Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn
uitgebracht door Bruno Tobback

over het Mestrapport 2017

*Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie
en Dierenwelzijn:*

Voorzitter: Tinne Rombouts.

Vaste leden:

Piet De Bruyn, Andries Gryffroy, Bart Nevens, Axel Ronse, Ludo Van Campenhout, Wilfried Vandaele;
Robrecht Bothuyne, Lode Ceyssens, Tinne Rombouts, Valerie Taeldeman;
Gwenny De Vroe, Lydia Peeters;
Rob Beenders, Bruno Tobback;
Johan Danen.

Plaatsvervangers:

Jelle Engelbosch, Sofie Joosen, Jos Lantmeeters, Jan Peumans, Grete Remen, Sabine Vermeulen;
Sonja Claes, Jos De Meyer, Bart Dochy, Orry Van de Wauwer;
Mathias De Clercq, Willem-Frederik Schiltz;
Bert Moyaers, Els Robeyns;
Elisabeth Meuleman.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin;
Hermes Sanctorum-Vandevoorde.

INHOUD

1. Toelichting	4
1.1. Waterkwaliteit	4
1.2. Mestrapport biedt inzicht in de achterliggende cijfers	7
1.3. Naleving van de regelgeving.....	8
1.4. MAP 5 wordt verder uitgevoerd	9
1.5. Besluit.....	10
2. Tussenkoms van minister Joke Schauvliege	10
3. Vragen en opmerkingen van de leden	11
3.1. Tussenkoms van Wilfried Vandaele	11
3.2. Tussenkoms van Bruno Tobback.....	12
3.3. Tussenkoms van Bart Dochy	13
3.4. Tussenkoms van Bart Caron	13
3.5. Tussenkoms van Bart Nevens	14
3.6. Tussenkoms van Tinne Rombouts.....	15
4. Antwoorden	16
4.1. Vlaamse Milieumaatschappij.....	16
4.2. Vlaamse Landmaatschappij	17
4.3. Minister Joke Schauvliege	20
5. Aanvullende bespreking	21
5.1. Vragen en opmerkingen van de leden	21
5.2. Antwoorden	22
Gebruikte afkortingen	24
Bijlage: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be .	

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn hield op 16 januari 2018 een gedachtewisseling over het Mestrapport 2017 met Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, en vertegenwoordigers van de Vlaamse Landmaatschappij en de Vlaamse Milieumaatschappij.

De getoonde presentatie en het Mestrapport 2017 zijn terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

1. Toelichting

Els Lesage, beleidsmedewerker VLM, dienst Mestbeleid, brengt in herinnering dat de VLM sinds 2001 jaarlijks rapporteert over de stand van zaken van het mestbeheer in Vlaanderen. De inhoud van het meest recente mestrapport is gelijklopend met dat van de voorgaande jaren. Het rapport geeft eerst een beknopte stand van zaken van het mestbeleid. Dan gaat het in op een aantal feiten en cijfers: de resultaten van de productie, de afzet op grond, de mestverwerking en de milieukwaliteit, vooral de waterkwaliteit. Daarna gaat het in op de beheerinstrumenten, vooral op de resultaten van de controleacties door de Mestbank, en op de vaststellingen bij de begeleiding. Het laatste onderdeel geeft een stand van zaken van de lopende onderzoeksprojecten rond mest en nutriënten.

1.1. Waterkwaliteit

Stijn Overloop, teamverantwoordelijke Onderbouwing waterkwaliteitsbeleid VMM, legt uit dat het MAP-meetnet oppervlaktewater bestaat uit 754 meetpunten in landbouwgebied. Die meetpunten worden twaalf keer per jaar bemonsterd. Als een meetpunt drie jaar op rij gemiddeld lager scoort dan veertig milligram nitraat per liter, dan wordt het nog slechts drie keer per jaar bemonsterd. In 2017 werd dat opgetrokken naar vijf keer, om ook voor de parameter orthofosfaat de nodige metingen te kunnen doen. In het laatste winterjaar bedroeg het aandeel slapende meetpunten, waar er aan een lagere intensiteit wordt gemeten, ongeveer 61 percent.

Nitraat in oppervlaktewater

Een eerste figuur (slide 4) toont de gemiddelde nitraatconcentraties in het MAP-meetnet. De oranje lijn geeft het gemiddelde van de maxima per meetpunt. De onderste lijn geeft het gemiddelde van de gemiddelde meetwaarden per meetpunt. Over de voorbije vijftien jaar zijn die waarden sterk afgenomen. De waterkwaliteit is dus sterk verbeterd. In de laatste vier winterjaren is er echter geen verdere afname meer: de waarden stagneren.

Er zijn elf rivierbekkens afgebakend. Een figuur (slide 5) geeft per bekken het gemiddelde van de gemiddelden per meetpunt. In de periode 2007-2017 is de gemiddelde nitraatconcentratie in alle bekkens afgenomen, behalve in het bekken van de Dender. Daar is de nitraatconcentratie laag, met een gemiddelde nitraatconcentratie van 12 milligram per liter. Dat cijfer blijft stabiel over de hele periode. Men kan drie groepen onderscheiden. De eerste groep begon in 2007 met nitraatwaarden tussen 30 en 40 milligram per liter, en kende in de loop van de vermelde periode een daling, met een spreiding rond de 25 milligram per liter. Dat zijn de bekkens van de IJzer, de Leie, de Boven-Schelde en de Maas. De middengroep kende matig hoge nitraatwaarden, en kende een daling tot ongeveer 15 milligram in 2017. Het Vlaamse gemiddelde bedroeg in dat laatste winterjaar ongeveer 17 milligram. Hierbij gaat het om het Demerbekken, het Dijlebekken, het bekken van de Beneden-Schelde, de Gentse Kanalen en de Brugse Polders. De derde groep kende lagere nitraatwaarden, rond 9 milligram per liter in het winterjaar 2016-2017. Dat zijn de bekkens van de Dender en van de Nete. Er zijn dus grote regi-

onale verschillen in de waterkwaliteit. Voor alle bekkens geldt dat de gemiddelde waarden de laatste drie tot zes jaren niet meer verbeteren. De dalende trend is dus nagenoeg volledig te danken aan de periode 2007-2011.

De Nitraatrichtlijn hanteert een drempelwaarde van 50 milligram nitraat per liter. In het winterjaar 2016-17 is er in 21 percent van de meetpunten minstens een keer een overschrijding. Dat is nagenoeg een status quo ten opzichte van de vorige drie winterjaren. Het is duidelijk dat het doel van MAP 4 voor 2014, namelijk maximaal 16 percent meetpunten met een overschrijding, en het doel van MAP 5, namelijk maximaal 5 percent meetpunten met een overschrijding in 2018, niet gehaald zal worden. Dat is een voorafname, maar we zitten nu aan 21 percent. Het zou immers sterk zijn als men in één jaar tijd zou kunnen evolueren van 21 naar 5 percent.

Ook voor de toetsing van de meetwaarden aan de drempelwaarde van 50 milligram nitraat per liter zijn er grote verschillen tussen de bekkens. Alleen het Dender- en het Netebekken halen momenteel de doelstelling voor MAP 5, namelijk maximaal 5 percent meetpunten met een overschrijding. Vijf bekkens halen de doelstelling voor 2014. De bekkens met de grootste problemen zijn die van de Bovenschelde, de Maas, de Leie en de IJzer.

Hoe evolueren de overschrijdingen in de loop van het jaar? De grafiek toont de resultaten voor het hele meetnet per meetjaar. Daaruit blijkt dat het aantal overschrijdingen vooral toeneemt in de periode december tot februari. Dat is de winterperiode, met veel neerslag en uitspoeling en zeer beperkte gewasopname. Na februari zijn er nauwelijks nog meetpunten die de omslag maken van goed naar slecht. Voor de laatste vier winterjaren vallen de curves nagenoeg samen in juni, het einde van het winterjaar.

Op die cijfers wordt een statistische trendanalyse toegepast voor de periode 2007-2017. Dat is beoordeeld op basis van een statistische test met een betrouwbaarheidsinterval van 95 percent. De staaf rechts op een figuur (slide 9) toont aan dat het merendeel van de meetplaatsen geen statistisch significante trend vertoont. Er zijn dus geen statistisch aantoonbare veranderingen. Het percentage meetplaatsen met een significante daling, 38 percent, is opmerkelijk groter dan het percentage meetplaatsen met een significante stijging, twee percent. De sterk en matig dalende trends zitten geconcentreerd in het westelijke deel van Vlaanderen. Kleine dalende trends komen verspreid voor. Stijgende trends komen heel beperkt voor in het centrum en het oosten van Vlaanderen.

Fosfaat in oppervlaktewater

Fosfaat wordt gemeten als orthofosfaat, dat is opgelost fosfaat, beschikbaar voor de plantengroei. Een figuur (slide 10) geeft voor de laatste zeven winterjaren een klassenverdeling weer voor de fosfaatgehalten in oppervlaktewater. De fosfaatmetingen worden getoetst aan de klassegrenzen van de kaderrichtlijn Water en aan de milieukwaliteitsnorm. In het laatste winterjaar wordt de milieukwaliteitsnorm in 67 percent van de meetpunten overschreden. Dat is iets beter dan de drie voorgaande jaren. Het is niet mogelijk om een trend te bepalen. Voor fosfaat komen normoverschrijdingen nog vaker voor dan voor nitraat.

Een volgende figuur (slide 11) toont de trends voor fosfaat in het oppervlaktewater in de periode 2006-2017. Het gaat opnieuw over een monotone trend die statistisch getoetst is. Het merendeel van de meetplaatsen vertoont geen statistisch significante trend. Het percentage meetplaatsen met een significante daling, 4 percent, is kleiner dan dat met een significante stijging, namelijk 19 percent. Er zijn ook opmerkelijk veel meetpunten met een overschrijding van de fosfaatsnorm, die bovendien een stijgende trend vertonen. De meetpunten met stijgende trends

concentreren zich in het westelijke deel van Vlaanderen. Er is ook een beperkte concentratie in het centrum van Vlaanderen.

Nitraat in het grondwater

Ralf Eppinger, teamverantwoordelijke Grondwaterbeheer VMM, licht de situatie van het nitraat in het grondwater toe. Voor het grondwater zijn er drie doelstellingen: een globale, een zonale en een lokale. De beoordeling van de doelstelling gebeurt op basis van de meetresultaten van de halfjaarlijkse analysecampagnes van het freatische grondwatermeetnet, dat meer dan tweeduizend multilevelputten kent in landbouwgebied. Hij kijkt vooral naar het bovenste filterniveau omdat daar de meest recente grondwateraanvulling gebeurt waardoor de mogelijke effecten het snelst zichtbaar zijn.

Een grafiek (slide 12) toont de concentratie van de gewogen gemiddelde nitraatconcentraties voor Vlaanderen, op basis van de meetcampagnes voor de drie belangrijkste filterniveaus. Filterniveau 1 is de blauwe lijn, filterniveau 2 de rode en filterniveau 3 de groene. Eind 2010 bedroeg de gewogen gemiddelde nitraatconcentratie op filterniveau 1 ongeveer 40 milligram nitraat per liter. De doelstelling van MAP 4 was om deze concentratie met minstens 10 percent te verlagen ten opzichte van 2010. De doelstelling van MAP 5 is een verlaging met 20 percent ten opzichte van 2010. De doelstelling was maximaal 36 milligram per liter voor eind MAP 4 en 32 milligram per liter eind 2018 in het kader van MAP 5. Op het filterniveau 1 is de nitraatconcentratie sinds 2007 duidelijk gedaald, en werd de doelstelling op het einde van MAP 4 ruimschoots bereikt. Sinds 2013 is er echter een stagnatie van dat effect. De concentraties schommelen momenteel rond de 35 milligram per liter. Volgens de lineaire regressie is het nog altijd denkbaar dat de globale doelstelling op het einde van MAP 5 bereikt wordt, maar dan moet er een daling van de concentraties zijn in de volgende meetcampagnes.

Voor de zonale doelstelling kijkt men voor de 38 hydrogeologisch homogene zones in Vlaanderen naar de gemiddelde concentraties boven de 50 milligram per liter, en dat op filterniveau 1. De doelstelling per actieprogramma is dat de nitraatconcentratie met minstens 5 milligram per liter verlaagd wordt. Een figuur (slide 13) toont de trends van de periode 2013 tot en met 2016. De effecten zijn uiteenlopend. In de rood gekleurde zones stijgt de concentratie met meer dan 5 milligram per liter. In de roze zones is er een lichte stijging. Groen wijst op een status quo, lichtblauw op een lichte daling en donkerblauw op een duidelijke daling met meer dan 5 milligram per liter.

In een volgende kaart (slide 14) worden, naast de trends, ook de nitraatconcentraties op filterniveau 1 voor de diverse zones weergegeven door middel van de arcering. Op deze manier kan men afleiden in welke zones er een risico bestaat dat de doelstelling niet wordt gehaald. De horizontaal gearceerde zones hebben bijvoorbeeld al concentraties boven de vijftig milligram per liter. Als deze concentraties niet verder dalen, dan bestaat het risico dat de doelstelling niet wordt gehaald.

Voor de lokale doelstelling kijkt men vooral naar de putten met een concentratie van boven de 100 milligram per liter. Het is de bedoeling dat de concentratie per actieprogramma met minstens 10 percent daalt. Daarom werd de nitraattrend 2013-2016 doorgerekend naar 2018. Het diagram (slide 14) toont aan dat er voor ongeveer 83 percent van de putten geen probleem is. De concentraties liggen zowel in 2014 als in 2018 onder de 100 milligram per liter. Voor 6 percent van de putten is er een daling met meer dan 10 percent. Voor iets meer dan 11 percent wordt er echter nog een verdere toename vastgesteld of is de daling onvoldoende. In de regionale spreiding van de putten met meer dan 100 milligram per liter in 2018 zit geen duidelijk patroon. In het noorden van Limburg is er een aantal putten, maar ook hier zijn er putten die verbeteren naast andere die nog altijd verslechteren.

1.2. Mestrapport biedt inzicht in de achterliggende cijfers

Els Lesage vervolgt dat het mestrapport ook inzicht biedt in de achterliggende cijfers. De VLM brengt de meststromen in kaart. Ze berekent de productie, de afzet op grond, de verwerking en de mesttransporten. Al die balansonderdelen worden in kaart gebracht. Die cijfers zijn terug te vinden in het rapport.

Bij de productie is er de laatste jaren een stabilisering. Op dit moment gaat het om ongeveer 127 miljoen kilo stikstof en 60 miljoen kilo fosfaat. Er zijn wel verschuivingen tussen de diersoorten. De varkens zijn goed voor ongeveer een derde van de totale mestproductie in Vlaanderen. Dat is de paarse lijn (slide 17). Deze lijn vertoont een dalende trend tot ongeveer 40 miljoen kilo stikstof doordat het aantal varkens gedaald is. Ook bij het vleesvee, de lichtgroene lijn, is er een afname, vooral sinds 2012, tot ongeveer 30 miljoen kilo stikstof in 2016. Sinds 2012 is er wel een gestage toename bij het melkvee tot ongeveer 40 miljoen kilo stikstof in 2016. Een aantal jaren daarvoor was er al een toename bij het vervangingsvee. Pluimvee, de gele lijn, vertegenwoordigt een kleiner aandeel in de totale mestproductie. Onder impuls van de uitbreidingsmogelijkheden is er hier een duidelijke stijging tot iets minder dan 15 miljoen kilo stikstof in 2016.

De mestproductie blijft ongeveer constant in 2016, maar het gebruik van mest op landbouwgrond daalt door de toename van de mestverwerking. Een volgende figuur (slide 18) toont de evolutie van het gebruik van dierlijke mest sinds 2007. Links staan de gegevens voor stikstof en rechts die voor fosfaat. De volle balk stelt de totale hoeveelheid dierlijke mest voor, uitgedrukt in miljoen kilo stikstof of fosfaat. De lijn stelt het gebruik voor van dierlijke mest per hectare landbouwgrond. De aanscherping van de bemestingsnormen heeft dus wel degelijk geleid tot een daling van het mestgebruik. Bij fosfaat is de afname duidelijker dan bij stikstof. Het fosfaatgebruik is sinds 2007 met 16 percent gedaald, tot ongeveer 40 miljoen kilo in 2016. Het stikstofgebruik is met acht percent gedaald, tot ongeveer 92 miljoen kilo in 2016. De minder sterke daling van het stikstofgebruik toont ook aan dat fosfaat het limiterende element wordt bij bemesting.

De afzetruimte voor fosfaat, dus de hoeveelheid mest die theoretisch gezien geplaatst kan worden op landbouwgrond, is sterker gedaald dan het gebruik van fosfaat uit dierlijke mest. Dat toont aan dat landbouwers de afzetruimte efficiënter trachten in te vullen en dat ze scherper op de snee bemesten dan voorheen.

De Mestbank brengt ook het gebruik van kunstmest in kaart, op basis van de aangiftegegevens van de landbouwers. De cijfers voor stikstof staan opnieuw links in de figuur (slide 19) en die voor fosfaat rechts. De aanscherping van de fosfaatbemestingsnormen heeft doorheen de jaren geleid tot een afname van het fosfaatgebruik uit kunstmest. Er is wel een toename van het stikstofgebruik uit kunstmest. Ook de Afdeling Monitoring en Studie ziet een toename. Door de strengere fosfaatsnormen wordt het voor de landbouwers immers moeilijker om voldoende stikstof uit dierlijke mest op te brengen om te voldoen aan de gewasbehoeften. De aangiftegegevens van de landbouwers zijn echter een onderschatting van het reële kunstmestgebruik. Op basis van een extrapolatie komt het landbouwmonitoringsnetwerk immers uit op ongeveer 80 miljoen kilo. De Mestbank voert sensibiliseringsacties rond een correctere aangifte van het kunstmestgebruik. Dit kan een gedeeltelijke verklaring zijn voor de stijgende trend in het stikstofgebruik uit kunstmest.

Een volgende figuur (slide 20) toont de evolutie sinds 2007 van de hoeveelheid dierlijke mest die verwerkt en geëxporteerd wordt. Daarbij heeft men zich gebaseerd op de toegekende certificaten voor mestverwerking en rechtstreekse export van ruwe mest. De blauwe kleur stelt de pluimveemest voor en de oranje kleur varkensmest. De lichtgekleurde balken geven de rechtstreekse export weer van

ruwe mest en de donkere de verwerking. Doorheen de jaren wordt er dus meer en meer mest verwerkt. De schijnbare afname in 2015 is het gevolg van de sensibiliserende acties rond onrealistisch hoge inhoudswaarden van mest door de Mestbank. Deze acties hebben geleid tot een beperkte afname van de gemiddelde inhoudswaarden van mest op de transportdocumenten. Uitgedrukt in stikstof leek er hierdoor een daling te zijn van de verwerkte hoeveelheid stikstof in 2015, maar de getransporteerde massa's bleven toenemen. In 2016 is dat effect weggewerkt en is er opnieuw een toename merkbaar in de grafiek, zowel in massa als in nutriënten. Voor de export is er een lichte afname ten opzichte van 2015. Al deze cijfers zijn terug te vinden in het rapport.

1.3. Naleving van de regelgeving

Conclusies bedrijfsdoorlichtingen

Wat leert het mestrapport over de naleving van de mestwetgeving? Het is de eerste keer dat het mestrapport aandacht kan besteden aan de bedrijfsdoorlichting. De dienst Bedrijfsdoorlichting van de Mestbank werd namelijk opgericht na de reorganisatie van 2015. Deze dienst wil gericht bedrijven opsporen op basis van een risicoanalyse. In het eerste anderhalf jaar werden er ongeveer 1200 doorlichtingen opgestart. Bij iets minder dan de helft van de doorgelichte bedrijven werden er maatregelen opgelegd. Het kan gaan over het verplicht overmaken van gegevens aan de Mestbank, het verplicht bijhouden van een bemestingsplan en -register of het aanpassen van de bedrijfsvoering om nutriëntenverliezen te voorkomen. Dat zijn vrij ingrijpende maatregelen. Het proportioneel sanctioneren op maat van de vaststellingen is een belangrijk element van MAP 5. Er kunnen ook boetes worden opgelegd. Dat gebeurt vooral bij foutieve aangiften en bij het niet-naleven van eerder opgelegde doorlichtingsmaatregelen. Ten slotte zijn er ook sancties mogelijk zoals een schorsing of een intrekking van mestverwerkingscertificaten. Sancties worden echter minder geregeld opgelegd. Bij een bedrijfsdoorlichting wordt er vooral gewerkt aan een gedragsverandering. Daarom worden bedrijven vaak meer dan een keer bezocht.

Het grootste deel van de doorlichtingen betreft de productiebedrijven die vaak nog een probleem hebben van mestafzet. Deze bedrijven gaan nog altijd creatief om met de mestopslag en met de afvoer van mest om op papier in orde te zijn. Daardoor blijft er eigenlijk te veel mest op het bedrijf, wat een risico inhoudt op overbemesting. Bij de grondloze tuinbouw zijn er vaak nutriëntenverliezen door lekken of door problemen bij de opvang van drainwater of spuistroom. Een ander probleem is het niet goed in kaart brengen van het kunstmestgebruik. Dat is ook een probleem bij de vollegrondstuinbouwteelten. Ook mestverwerkers worden doorgelicht. Ongeveer een vijfde van de verwerkingsinstallaties werd doorgelicht. Bij ongeveer de helft werden er problemen vastgesteld, vooral bij het bijhouden van de aan- en afvoer naar de installatie. Het kan gaan om fouten op de transportdocumenten of problemen met de mestanalyses. Voerders worden tot nu minder vaak doorgelicht, maar er zijn wel enkele doorlichtingen geweest en in een beperkt aantal gevallen werden er ook problemen vastgesteld: rijden zonder mestafzetdocumenten of fouten op het mestafzetdocument. Bij bedrijfsdoorlichtingen wordt dus vastgesteld dat er nog een verbetermarge is.

Conclusies nitraatresidumetingen

Het nitraatresidu-instrument blijft belangrijk binnen de gebieds- en bedrijfsgerichte aanpak van MAP 5. Zowel in als buiten de focusgebieden worden er heel wat nitraatresidumetingen uitgevoerd, op perceelsniveau of op bedrijfsniveau. Bij de staalnamecampagne van 2016 was er in bijna een kwart van de bedrijven met een perceelsevaluatie een overschrijding van de drempelwaarde van het nitraatresidu. Bij een negatieve perceelsevaluatie komt het bedrijf in het opvolgings-

systeem terecht. In het daaropvolgende jaar moet er dus opnieuw een nitraat-residumeting worden uitgevoerd, op perceels- of op bedrijfsniveau. Dat hangt af van de status van het bedrijf en van de hoogte van de overschrijding. Een negatieve perceelsevaluatie leidt niet automatisch tot een aanpassing van de bedrijfsstatus. Bij de aanpak op bedrijfsniveau was er in bijna veertig percent van de gevallen een negatieve evaluatie. Daardoor kan het bedrijf in kwestie een focusbedrijf worden. Naargelang de hoogte van de overschrijdingen kunnen de strengere maatregelen worden opgelegd van de bedrijven van categorie 1, 2 en 3.

Uit de vaststellingen van de bedrijfsadviseurs en van het CVBB blijkt dat hoge nitraatresidu's vaak te wijten zijn aan de bemestingsstrategie. Dan gaat het niet alleen over de dosering van de bemesting, maar ook over een verkeerde bemestingspraktijk, bijvoorbeeld bemesten op het verkeerde moment of onvoldoende rekening houden met mineralisatie en vrijstelling van stikstof in de bodem. Dat is een indicatie dat er nog verbetermarge is.

Conclusies controle mestsamenvestelling

Ook de controles op de mestsamenvestelling blijven belangrijk. De inspecteurs van de dienst Handhaving voeren mestanalyses uit. Er zijn ook sensibiliserende acties rond afvoer met onrealistisch hoge inhoudswaarden. De gele balken op een figuur (slide 24) tonen de inhoudswaarde van de varkensmest volgens het transportdocument en de blauwe balken de inhoudswaarde volgens de analyses van de Mestbank. De inhoudswaarde op papier is lichtjes gedaald doorheen de jaren, wellicht ten gevolge van de acties van de Mestbank. Er blijft echter een groot verschil met de effectieve analyse.

Verdere verbetering is mogelijk

Op basis van zijn controles concludeert de Mestbank dat er nog marge is voor verbetering en dat de nalevingsgraad nog kan verbeteren. Dat wordt ook bevestigd door de vaststellingen bij de bedrijfsbegeleidingen.

1.4. MAP 5 wordt verder uitgevoerd

De maatregelen van MAP 5 dragen voorlopig nog niet bij tot een verbetering van de waterkwaliteit. Bepaalde maatregelen kunnen echter nog een vertraagd effect hebben.

MAP 5 is opgebouwd rond vier grote pijlers. Ten eerste is er de gebiedsgerichte en de bedrijfsspecifieke aanpak, die voorziet in strengere maatregelen voor de focusbedrijven. Tweede pijler is de oordeelkundige bemesting met stikstof en fosfor. De stikstofbemestingsnormen zijn gericht op evenwichtsbemesting en de fosfaatbemestingsnormen houden rekening met de gewasexport en met de beschikbaarheid van fosfaat in de bodem. De bedrijfsbenadering als derde pijler zet aan tot een meer efficiënte bemesting en ten slotte is er de betere naleving als vierde pijler. Dat impliceert ook meer terreincontroles. Vooral bij de bedrijfsgerichte en de gebiedsgerichte aanpak kan men nog een zeker effect verwachten. Focusbedrijven kunnen door een negatieve bedrijfsevaluatie een bepaald maatregelenpakket opgelegd krijgen, dat samenhangt met de hoogte van de overschrijdingen. Het kan zelfs gaan over het inkorten van de bemestingsruimte en het verplicht inzaaien van een vanggewas. Op dit moment gaat het nog om een beperkt aantal bedrijven. In 2017 waren er 1030 focusbedrijven met maatregelencategorieën, waarvan 440 in de hoogste categorieën 2 en 3. Dat is al meer dan in 2016, en in 2018 zal het wellicht nog meer zijn. Deze bedrijven worden blijvend opgevolgd door de Mestbank. Landbouwers kunnen pas uit het opvolgingssysteem raken, als ze een verbetering kunnen aantonen. Dat zal zeker nog een effect hebben. De spreker verwacht ook een effect van de doorlichtingen. De dienst Bedrijfsdoorlichting van

de Mestbank is namelijk pas in 2016 op kruissnelheid gekomen. Deze dienst streeft vooral naar een gedragswijziging bij de landbouwers en dat vergt tijd.

Het Mestrapport 2017 stelt vast dat de waterkwaliteit stagneert in het laatste winterjaar. Daarom is er beslist om vanaf het winterjaar 2018 twee bijkomende maatregelen in te voeren. Ten eerste is dat de een meter brede, teeltvrije strook langs alle waterlopen, ook de niet-gecategoriseerde waterlopen. Dat is een strook met een niet-productief gewas, een ander gewas dan de hoofdteelt, bijvoorbeeld een grasmengsel rond een perceel met maïs. De bemestingsvrije strook blijft bestaan. De inspecteurs van de dienst Handhaving kunnen toezien op de naleving van die maatregel. Die handhavingscapaciteit wordt versterkt ingezet in de focusgebieden. Ten tweede wordt er vanaf 2018 een nieuw systeem gehanteerd om te komen tot een correctere mestsamenvatting. De landbouwers moeten kiezen tussen een algemeen systeem met forfaitaire waarden voor de mestinhoud en een systeem waarbij alle afvoer geanalyseerd moet worden. De bedrijfsspecifieke mestsamenvatting is een vereenvoudiging van het analysesysteem. Zo kan men het shoppen tussen analyses een halt toeroepen, waarbij men koos voor een bepaalde inhoudswaarde van de mest naargelang de afnemer ervan. Alle mestanalyses zullen via een internetloket worden overgemaakt aan de Mestbank. Dat nieuwe systeem zal wellicht leiden tot een grotere afvoer van mest. Als de inhoudswaarde realistischer wordt, dan zullen de landbouwers meer mest moeten afvoeren om dezelfde nutriëntenafzet te bewijzen. Dat zal ook leiden tot een toename van de mestverwerking. Dat zal ook ten goede komen aan de vertrouwensrelatie tussen aanbieders en afnemers van mest. Voor een afnemer is het belangrijk om de inhoudswaarde van de mest goed te kennen. Op termijn zal dit systeem het risico op overbemesting verminderen bij overschotbedrijven.

1.5. Besluit

Het Mestrapport 2017 stelt dus vast dat de waterkwaliteit stagneert en dat de doelstellingen van MAP 5 zeker nog niet bereikt zijn. Bij de controleacties blijkt wel dat er nog een verbetermarge is. Als alle betrokken actoren hun verantwoordelijkheid opnemen – de land- en tuinbouwers zelf, de mestverwerkers, de vervoerders en de veevoederleveranciers – dan moet het mogelijk zijn om een kentering en een verbetering van de waterkwaliteit te realiseren.

2. Tussenkomen van minister Joke Schauvliege

Minister *Joke Schauvliege* stelt vast dat er, na een periode van verbetering van de waterkwaliteit, een stagnatie is opgetreden van de waterkwaliteit. Die conclusie is niet nieuw: er waren al voorlopige cijfers beschikbaar. De regionale en lokale verschillen in de nutriëntenverliezen liggen aan de basis van deze stagnatie.

Een trendanalyse op lange termijn toont aan dat in de gebieden met een goede waterkwaliteit het merendeel van de meetresultaten stabiel blijft. In de gebieden met een slechte waterkwaliteit vertoont het merendeel van de meetresultaten een dalende trend. Dat is echter onvoldoende om de doelstellingen van MAP 5 te halen.

Ze is wel overtuigd dat de keuze van MAP 5, namelijk een gebiedsgerichte en bedrijfsspecifieke aanpak, de juiste is. Die aanpak droeg de goedkeuring van Europa weg en krijgt navolging in andere Europese lidstaten, onder meer in Nederland, Denemarken en Ierland. Tot nog toe hebben de maatregelen van MAP 5 nog niet het verwachte resultaat opgeleverd. De stapsgewijze opbouw van sommige maatregelen laat wel verwachten dat deze zullen doorwerken in de volgende planperiode en een positieve impact zullen hebben op de waterkwaliteit. Dat zal echter niet voldoende zijn om de doelstellingen te halen. Bijkomende inspanningen zullen nodig zijn. Op basis van de controles en de begeleiding concludeert het mestrapport dat er zeker nog marge is om de implementatie van de huidige regelgeving

te verbeteren. Er wordt nog te vaak onzorgvuldig gewerkt en onoordeelkundig bemest. Dat leidt tot te grote nutriëntenverliezen en te hoge nitraatresidu's. We moeten ook beter inzetten op de handhaving. De bedrijfsdoorlichtingen van de VLM en de andere handhavingsacties moeten ervoor zorgen dat de cowboys eruit gaan. Werken aan waterkwaliteit is een gedeelde verantwoordelijkheid van alle actoren in de sector: de land- en tuinbouwers zelf, maar ook toeleveranciers, afnemers, transporteurs en mestverwerkers. De minister heeft niet op MAP 6 gewacht om bijkomende maatregelen te nemen. Ze probeert MAP 5 bij te sturen met bijkomende maatregelen. Er werd bijkomend focusgebied afgebakend, zodat meer landbouwers extra maatregelen moeten nemen. Er is een verplichte teeltvrije zone langs de waterlopen en die wordt ook strenger gecontroleerd. Er is ook een nieuwe aanpak voor het bepalen van de mestsamensetting. Dat moet ertoe leiden dat meststromen op een meer realistische manier in kaart worden gebracht.

De minister heeft op 15 januari 2018 een bilateraal overleg gehad met de Europese Commissie over de midterm review van het MAP 5. De Europese Commissie heeft haar waardering uitgesproken voor de manier waarop Vlaanderen de Nitraatrichtlijn implementeert. Vlaanderen heeft het meest fijnmazige meetnet van heel Europa. Uiteraard moet er ook meer vooruitgang worden geboekt. Dat zal bijkomende maatregelen vergen. In de komende weken en maanden zal ze, in samenwerking met alle stakeholders, een actieprogramma uitwerken waarover ze verder zal onderhandelen met de Europese Commissie. Daarbij wil ze vertrekken van de maatregelen met het beste effect. Ze zal ook verder werk maken van de gebiedsgerichte aanpak.

3. Vragen en opmerkingen van de leden

3.1. Tussenkoms van Wilfried Vandaele

Wilfried Vandaele stelt vast dat de VLM nog een aantal verbeteringsmogelijkheden ziet, op het vlak van transport, mestverwerking en mestopslag op het bedrijf, ook bij de grondloze tuinbedrijven. Hij leest ook dat er soms problemen zijn bij de staalnemers, bij het nemen van de bodemstalen, bij het gebruik van de gps-data-logger. Ook de wasser wordt soms uitgezet. Kan het verhelpen van die problemen zorgen voor een significante verbetering van de waterkwaliteit? Hoe kan men de handhaving versterken?

De VLM heeft sterk ingezet op het responsabiliseren van de landbouwsector. Het verwachte kantelmoment is echter nog niet bereikt. De voorbije drie jaar was er een status quo voor het nitraatgehalte in het grond- en het oppervlaktewater en een verslechtering voor het fosfaatgehalte. Hoe is dat te verklaren?

In 2016 werden er 2701 boetes uitgeschreven, vooral op basis van administratieve controles, en minder op basis van terreincontroles. De terreincontroles zijn wel goed voor een kwart van het totale bedrag. Moet het aandeel van de terreincontroles opgevoerd worden?

Kan de VLM akkoord gaan met de opmerking dat ze onvoldoende sturing geeft aan het CVBB? De landbouworganisaties stellen dat het CVBB vooral de bedoeling heeft om de rode meetpunten groen te maken. Heeft de VMM ook die indruk? Zo ja, moet daar iets aan veranderen?

Voor het meten van de waterkwaliteit is het aantal meetpunten opgetrokken naar ongeveer 750. De landbouwsector merkt soms op dat het meetnet wel wat minder fijnmazig zou mogen zijn. Wat denkt de VMM daarover?

Naar aanleiding van de publicatie van het mestrapport hebben de landbouworganisaties verklaard dat de trend goed zit. Dat is iets te positief uitgedrukt: de trend is

inderdaad positief als men vergelijkt met 2007, maar niet als men de laatste drie jaar bekijkt. Kan de VMM al iets zeggen over de te verwachten resultaten voor het winterjaar 2017-18? Na februari zijn er immers nog weinig grote verschuivingen in de resultaten van de metingen.

3.2. Tussenkoms van Bruno Tobback

Bruno Tobback heeft een aantal cijfers gehoord die vragen oproepen. Tegelijk gaven de uiteenzettingen een mooie bloemlezing van eufemismen. Het VLM-rapport stelde dat de nitraatconcentraties in het oppervlaktewater onvoldoende snel verbeteren. De minister zegde dan weer dat het beleid in deze planperiode niet het verhoopte resultaat oplevert. Hij heeft de indruk dat de concentraties in de huidige meetperiode gewoon niet meer verbeteren en dat er geen resultaten meer behaald worden, behalve dan voor een paar kleine details. Tijdens de lopende planperiode zouden de grondwaterconcentraties op filterniveau 1 gestegen zijn. Hij vindt het eigenaardig dat er in een hoorzitting over MAP 5 cijfers gepresenteerd worden over MAP 2 tot en met MAP 5, maar niet over MAP 5 afzonderlijk. Hij zou van de VMM graag een grafiek ontvangen met enkel de trends van de laatste jaren.

De VLM stelde dat het mogelijk moet zijn om een kentering te realiseren, als iedereen zijn verantwoordelijkheid opneemt. Hij leidt daaruit af dat de belangrijkste actoren momenteel hun verantwoordelijkheid niet opnemen.

Het gemeten gebruik van dierlijke mest op het land zou dalen. Als dat zo is, dan zou de uitspoeling moeten verminderen en de waterkwaliteit verbeteren, maar dat is niet het geval. Blijkbaar is er iets mis met de cijfers over de bestemming van dat deel van de mest dat niet gebruikt wordt. Of het zou moeten zijn dat de landbouwers massaal overtollige kunstmest aan het rondstrooien zijn op hun gronden, maar gezien de prijs ervan betwijfelt hij dat.

Een ander eufemisme is dat de afzetruimte voor fosfaat sneller daalt dan het gebruik. Daaruit leidt men af dat er efficiënt en scherp op de snee bemest wordt. Betekent het niet dat men gewoon aan het overbemesten is? Logischerwijs zou het mestoverschot immers moeten stijgen en zou de mestverwerking of de export moeten toenemen.

In Nederland heeft men de voorbije maanden vastgesteld dat er rond mestverwerking een immens fraudecircuit bestaat. Mest wordt fictief afgevoerd, stalen worden vervalst, vrachtwagens rijden leeg rond, de gps wordt uitgeschakeld en de controles worden bemoeilijkt. Er zou geknoeid zijn met meer dan de helft van de cijfers van mestuitvoer uit Nederland naar België. Daarom veronderstelt hij dat dit Nederlandse fraudecircuit ook een weerslag moet hebben op de betrouwbaarheid van de cijfers van de mestverwerkers in Vlaanderen. Heeft men dat onderzocht? Ook de SALV dringt daarop aan. Ook in Vlaanderen zijn er bij de helft van de gecontroleerde bedrijven onregelmatigheden vastgesteld. Het gaat ook om de gegevens van aan- en afvoer, de samenstelling van de mest en de gps-gegevens. Moet men daaruit besluiten dat er in Vlaanderen een vergelijkbaar mestfraudecircuit is, en dat daar misschien het verschil zit tussen de gebruiksruimte en het gebruik? Moet men de fraude in Nederland niet aangrijpen om alle mestverwerkingsbedrijven eens grondig door te lichten?

Het CVBB is een gesubsidieerde organisatie, maar er is bijzonder weinig informatie beschikbaar over de werking ervan. Wat zijn de doelstellingen en de concrete activiteiten van dit centrum? Wat zijn de resultaten? Hoe worden de middelen gebruikt? In het verleden werd ooit een studie opgestart, maar in 2014 is men daarmee gestopt en de resultaten werden nooit bekendgemaakt.

De VMM spitst zich inderdaad toe op het verbeteren van de meetresultaten van moeilijke meetpunten. Hij vergelijkt dit met zwaaien met een vlag bij een flitspaal. Het gevolg is dat iedereen remt. Daaruit concludeert men dan dat niemand nog te snel rijdt. Als men voor een bepaald meetpunt een voldoende positieve evolutie vaststelt, dan vermindert de frequentie van de metingen. Theoretisch kan men op die manier de werking van het meetnet beïnvloeden. Men kan namelijk verhullen dat het probleem van een bepaald meetpunt teruggekeerd is.

De minister vertelde dat de Europese Commissie onder de indruk was van het Vlaamse meetnet. Dat is positief. Was de Commissie ook onder de indruk van de behaalde resultaten?

3.3. Tussenkoms van Bart Dochy

Bart Dochy bedankt de sprekers voor hun heldere rapportering. In de jaren 90 werd de VLM door veel landbouwers gezien als een soort van Gestapo-organisatie. Nu probeert de organisatie de landbouwers te helpen met het verbeteren van hun resultaten, onder meer door bedrijfsadvies en door het ter beschikking stellen van een elektronische tool voor de opvolging van de eigen percelen.

Op basis van de beschikbare gegevens zou men theoretisch een beter resultaat moeten kunnen behalen. De hoeveelheid gebruikte dierlijke mest daalt, zowel voor de nitraat- als voor de fosfaataanbreng. Voor kunstmest kan het oordeelkundig gebruik wellicht wat beter ingeschat worden dan voor dierlijke mest. Voor stikstof is er een lichte stijging van het kunstmestgebruik, maar die stijging is kleiner dan de daling van het gebruik van dierlijke mest. Voor fosfaat is er een scherpe daling van het kunstmestgebruik. MAP 5 is in 2015 in voege getreden. Wellicht zijn bepaalde variabelen nog onvoldoende bekend om een goede theoretische berekening te maken. Zowel in 2016 als in 2017 waren de weersomstandigheden zeer uitzonderlijk. In 2016 is er heel wat wateroverlast geweest, 2017 was dan weer uitzonderlijk droog. De mineralisatie in de bodem heeft te maken met de temperatuur, maar ook met het koolstofgehalte en met de aanwezige organische stikstof. Dat is theoretisch te vatten in modellen, maar die modellen zijn nog onvoldoende nauwkeurig voor het maken van juiste inschattingen en voor het geven van het correcte advies aan de landbouwer. Hij is ervan overtuigd dat het merendeel van de landbouwers echt de bedoeling heeft om oordeelkundig te bemesten. Bemesten kost immers geld. Denken de vertegenwoordigers van de VMM en de VLM dat er nog belangrijke verbeteringen mogelijk zijn bij de bemestingstechnieken? Kan men het advies aan de landbouwers verbeteren op basis van een duidelijkere inschatting van de processen in de bodem?

3.4. Tussenkoms van Bart Caron

Bart Caron waardeert de hoge kwaliteit van de rapportering. Zo wordt het voor hem, een leek en een lid van de oppositie, gemakkelijker om zijn kritiek op de meerderheid te formuleren. Dat is een kenmerk van een volwassen democratie.

Uit het rapport blijkt evenwel dat de doelstellingen nog lang niet bereikt zijn. Zelfs de tussendoelen van MAP 5 zullen in de nabije toekomst niet bereikt worden. De minister stelt dat het laaghangende fruit al geplukt is en dat dit een moeilijkere fase is. Hij stelt vast dat het rapport weinig goed nieuws brengt, behalve dan dat de donkerrode meetpunten net iets beter scoren dan het vorige jaar. Hij denkt dat er een omslag van de geesten nodig is, bij alle stakeholders.

De waardering van de Europese Commissie heeft wellicht te maken met het feit dat er in Vlaanderen tenminste een goede rapportering is. In de andere Europese landen die met gelijkaardige problemen te kampen hebben, is dat wellicht niet het

geval. De metingen kosten veel geld aan de samenleving, maar ze leveren onvoldoende resultaat op.

Dat blijkt ook uit de retoriek. De landbouworganisaties zien een positieve trend. Dat is waar als men vergelijkt met het jaar 2007, maar als men vergelijkt met 2012, dan ziet men alleen een stagnatie, op alle vlakken. Niet alleen de zogenaamde cowboys liggen aan de basis van dit probleem. Op basis van de metingen is het duidelijk over welke landbouwers het gaat. VILT vindt dat de controle en de begeleiding door de Mestbank aantonen dat er nog vooruitgang mogelijk is, maar dan moet men wel alles op alles zetten. De minister zegde dat het een gezamenlijke verantwoordelijkheid is om aan te tonen dat de performante Vlaamse landbouw kan opereren binnen de milieukundige randvoorwaarden. De VLM zegt hetzelfde. Men gaat uit van verantwoordelijkheidszin bij de spelers, maar daar zit net het probleem.

Eigenlijk zou men eerlijk moeten toegeven dat men die doelstellingen nooit zal halen zonder meer stringente maatregelen. Het aanduiden van bijkomend focusgebied, met een sterk toezicht op het niveau van de bedrijven, kan theoretisch een goede maatregel zijn. In de praktijk gebeurt dit al langer, en blijkt het niet te lukken. Hij hoopt dat de verbreding van de teeltvrije zone langs waterlopen de uitspoeling kan verminderen. Het fundamentele probleem is echter dat men onvoldoende efficiënt en milieubewust omgaat met mest en met de water- en milieukwaliteit.

Het wordt steeds belangrijker om voor het nitraatresidu een gunstig resultaat te behalen. Dat leidt tot een toenemende fraudegevoeligheid van het meetnet. Daarom zet de VLM sterk in op de controle van de staalnames. Die worden immers vaak uitbesteed aan mensen die zelf uit de landbouwsector komen en dat houdt een risico in. Uit het Mestrapport 2017 blijkt dat er heel wat zware overtredingen geweest zijn bij de staalnemers. Als men die cijfers kan extrapoleren, dan is de vervuiling van het grond- en oppervlaktewater wellicht nog hoger. Daarover heeft hij verschillende schriftelijke vragen gesteld. Wat is de impact van de fraude bij de staalnames? Ziet de VLM dat als een systeemfout die de statistische verwerking kan beïnvloeden? Hij vindt dat men nog strikter moet toezien op de staalnemers, om elke vorm van fraude uit te sluiten.

De fraude bij het mesttransport heeft een invloed op de prijs van de aangevoerde mest. Hij stelt voor dat de VLM onderzoek zou doen naar de mechanismen die deze fraude in de hand werken. Op dat vlak kan men iets leren uit de ervaringen in Nederland.

De VLM stelde in zijn ondernemingsplan dat de nitraatresiducampagne 2016 ernstig verstoord dreigde te raken door de bizarre weersomstandigheden. Dat heeft geleid tot talrijke herselecties van te bemonsteren percelen. Desalniettemin waren de perceevaluaties vrijwel onmiddellijk beschikbaar in de tussentijdse berekeningen van de bedrijfsevaluatie.

Hoe zal de Europese Commissie reageren op een stagnatie van de resultaten tot en met het einde van MAP 5, zoals te verwachten is? Wat moet het Vlaamse beleid daaruit leren voor MAP 6?

3.5. Tussenkoms van Bart Nevens

Bart Nevens begrijpt dat het instrument van de een meter brede teeltvrije strook ook van toepassing is op de niet-gecategoriseerde waterlopen. Hoe verloopt de handhaving? Hoeveel kilometer onbevaarbare waterlopen zijn er in Vlaanderen? Zijn er voldoende middelen om de nodige controles uit te voeren? Kunnen de provinciebesturen en de lokale besturen ook meewerken aan die handhaving?

In 2018 zou de Mestbank een versterkt handhavingsbeleid voeren in de focusgebieden. Gaat het om een boetesysteem of zullen er pv's worden opgemaakt die ook tot celstraffen kunnen leiden? Hij meent te weten dat het gerecht sommige pv's met de mantel der liefde bedekt. Hij wil graag cijfers over de handhaving.

Hij merkt op dat er ook nitraten en fosfaten in het oppervlaktewater terechtkomen door de overstorten die te vaak opengaan. Er zijn ook nog altijd lozingen van afvalwater in de waterlopen. Niet alle vervuiling is dus aan de landbouwers toe te schrijven. Kunnen de bestaande plannen bijdragen aan een kwaliteitsverbetering van het oppervlaktewater?

3.6. Tussenkoms van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts beseft dat men van deze rapportering niet echt gelukkig kan worden. Ze is er echter van overtuigd dat de mensen op het terrein hun best doen om de adviezen goed op te volgen. Hoe dan ook blijft het belangrijk om de moed erin te houden.

De voorbije jaren is er inderdaad gekozen voor meer begeleiding. Hoe staat de VLM daar tegenover? Kan men nog winst boeken door een betere onderbouwing van de adviezen?

Er gebeuren gerichte controles, op basis van een sterke risicoanalyse. Daardoor wordt de pakkans groter. Dat is een belangrijke nuance bij de interpretatie van de cijfers. Men mag die cijfers dus niet zomaar extrapoleren. Zij gaat dus uit van een positief verhaal.

Het lid weet niet zo goed hoe de risicoanalyse voor de mestverwerking gebeurt. Het is belangrijk om de sfeer die daarrond gecreëerd wordt, weg te nemen en om correct aan te tonen wat er aan de hand is. Ze hoopt dat de begeleiding op bedrijfsniveau voldoende informatie oplevert. Is er voldoende zicht op de mestverwerkingsbedrijven om de risico's juist in te schatten?

Ze staat achter de gebiedsgerichte en bedrijfsspecifieke aanpak, die trouwens ook op belangstelling kan rekenen in andere landen. De VMM vindt het moeilijk om patronen vast te stellen voor het nitraatgehalte in het grondwater. In Limburg waren er bijvoorbeeld verschillende dicht bij elkaar liggende putten die totaal verschillende resultaten vertoonden. De link tussen de afbakeningen en de kwaliteit van het grondwater moeten duidelijker worden. Die afbakeningen liggen gevoelig op het terrein omdat er geen duidelijke correlatie is tussen de bovengrondse activiteiten en de kwaliteit van het diepere grondwater. Gebeurt er daarover bijkomend studiewerk?

Op basis van het dalende gebruik van dierlijke mest zou men kunnen verwachten dat de resultaten verbeteren. In dat verband is het belangrijk om de beschikbare dierlijke mest zo efficiënt mogelijk in te zetten en om minder kunstmest te gebruiken. Is de Europese Commissie bereid om, zoals gevraagd, het kunstmestgebruik op Europees niveau in kaart te brengen? Daarmee zou ze de verschillende landen kunnen ondersteunen bij het realiseren van de doelstellingen.

De verschillende methodes voor het meten van fosfaat blijken tot verschillende resultaten te leiden. Er is ook fosfaat aanwezig in de bodem en de ontmijning zal tijd nodig hebben. Misschien is er geen duidelijke correlatie tussen het fosfaatresultaat en de landbouwactiviteiten? Dat zou een belangrijke aanmoediging zijn voor de sector. Wat is de stand van zaken op dat vlak?

4. Antwoorden

4.1. Vlaamse Milieumaatschappij

Stijn Overloop gaat eerst in op de vraag of er misschien minder problemen zouden zijn met de waterkwaliteit als men wat minder zou meten. Hij beseft dat Vlaanderen over een goed uitgebouwd meetnet beschikt, dat ook gewaardeerd wordt door de Europese Commissie. Bij de opstart van MAP 5 heeft de Commissie in het derogatiebesluit trouwens gevraagd om de meetnetten voor het grond- en oppervlaktewater te handhaven. Het meetnet oppervlaktewater telt ongeveer 750 meetpunten, maar toch dekken de afstroomgebieden slechts een fractie van de landbouwoppervlakte. De waterkwaliteit in de kleinere beken van het overige landbouwgebied wordt niet gemeten. Eigenlijk is het meetnet dus nog onvoldoende fijnmazig om een volledig beeld te hebben. Toch is het een goede steekproef. Het is dus een waardevol meetnet.

De VMM beantwoordt systematisch de vragen van het CVBB over de meetpunten met overschrijding. De meetpunten moeten beantwoorden aan een aantal criteria. Daaraan worden de vragen getoetst.

Over de prognoses voor de waterkwaliteit van het winterjaar 2017-18 heeft hij het in zijn toelichting al even gehad. Eind december 2017 werd de nitraatnorm al overschreden in 18 percent van de meetpunten voor het oppervlaktewater. Het ziet er dus niet naar uit dat er dit winterjaar een verbetering kan worden gerealiseerd. De evolutie in de komende jaren hangt af van de bijkomende inspanningen. Dat is een beleidskwestie.

De VMM heeft zijn eigen staalnemers voor het oppervlaktewater. Voor het freatisch meetnet grondwater werkt men met geaccrediteerde labo's, op basis van vastgelegde procedures waarin ook de kwaliteitszorg aan bod komt.

In zijn toelichting heeft hij duidelijk gezegd dat de waterkwaliteit sinds 2007 verbeterd is, maar dat er sinds het winterjaar 2013-14 een stagnatie is. De VMM kiest voor een statistisch onderbouwde trendanalyse over meerdere jaren.

Hij denkt niet dat het meetnet zomaar stuurbaar is door de bijzondere aandacht voor meetpunten met overschrijdingen. De VMM organiseert zich in overleg binnen de overheid zodat het de vragen correct en efficiënt kan beantwoorden.

Ralf Eppinger vindt het belangrijk om vast te houden aan de bestaande meetnetten. Het meetnet voor grondwater telt een meetpunt per 43 hectare landbouwgebied. Dat is een vrij goede steekproef. In het verleden werd er gevraagd om meer te meten om een beter beeld te krijgen. Het is niet omdat de resultaten niet altijd zo positief zijn dat men minder zou moeten meten.

Hij kan niet akkoord gaan met de opmerking dat de vastgestelde waarden een veeleer stijgende trend vertonen. Hij zou liever over een stagnatie spreken. Op basis van de meetresultaten kan men slechts twee jaar bekijken, en dat is weinig voor een 'slow response'-systeem zoals het grondwater.

Voor de kwaliteit van het grondwater kan er inderdaad geen duidelijk patroon worden afgelijnd. Het Limburgse voorbeeld gaat alleen over de putten met de zwaarste verontreiniging. Als men ook rekening zou houden met de andere putten, dan zou men misschien een beter beeld krijgen van de verdeling van de problemen. De indeling in hydrogeologisch homogene zones geeft in principe de kwetsbaarheid weer. Dit kan lokaal nog sterk variëren. Het principe van de focusgebieden wordt gehandhaafd voor het grondwater. Bepaalde zones worden aldus globaal beoordeeld en daarnaast worden bepaalde kleine stukjes behouden voor de afbakening.

Daardoor ontstaat er een zekere versnippering. Het komt erop aan om twee jaar na elkaar een verbetering aan te tonen, maar dat is niet lang voor grondwater.

4.2. Vlaamse Landmaatschappij

Els Lesage merkt op dat de VLM een goede risicoanalyse hanteert. Dat leidt tot een stijging van de inbreukpercentages bij de controles van de Mestbank. De cijfers van de controleacties mogen dus niet zomaar geëxtrapoleerd worden naar alle landbouwers in Vlaanderen.

Een vermindering van die inbreukpercentages kan echter wel leiden tot een verbetering. Een betere mestopslag en het wegwerken van lekken binnen de grondloze tuinbouwbedrijven kunnen de nutriëntenverliezen naar water beperken. De omvang van die effecten kan ze echter niet inschatten. Dat vergt een gerichte opvolging.

In het meest recente mestrapport wordt er voor het eerst een onderscheid gemaakt tussen de administratieve boetes en de boetes die het gevolg zijn van een doorlichting. Nu blijkt dat het aantal administratieve boetes hoger ligt, maar dat het gemiddeld boetebedrag bij de terreincontroles hoger ligt. De administratieve boetes zijn zeker niet irrelevant.

Ria Gielis, afdelingshoofd van de Mestbank, gaat in op de vraag waarom de responsabilisering van de sector tot nog toe onvoldoende resultaat heeft opgeleverd. Ze denkt niet dat alle problemen de schuld zijn van de cowboys in de sector, die trouwens aangepakt kunnen worden via de bedrijfsdoorlichtingen. Dat kan leiden tot dwingende maatregelen en hoge boetes. Met een goede risicoanalyse komt men bij de juiste bedrijven terecht. De bedrijfsdoorlichtingen en de maatregelen rond het nitraatresidu zijn heel arbeidsintensief. Daardoor is het bereik sowieso kleiner dan bij horizontale administratieve maatregelen.

Er zijn echter nog te veel mensen die zichzelf geen cowboys voelen en die wellicht ook geen cowboys zijn, maar die allemaal denken dat ze een klein beetje marge mogen nemen. In de intensieve Vlaamse landbouw kan men zich dat niet permitteren. In dat verband verwijst ze naar het motto: "zeg niet te gauw: het steekt niet te nauw". Die houding kan men niet afdwingen met controles. Dat is een keuze van de actoren zelf. Zij moeten zich voldoende bewust zijn van hun eigen verantwoordelijkheid voor het algemeen belang en voor de toekomst van de sector.

Koen Desimpelaere, diensthoofd Mestbeleid bij de VLM, gaat in op de aansturing van het CVBB vanuit de VLM. Hij begrijpt dat deze commissie op een later moment dieper wil ingaan op de werking van het CVBB. Hij legt uit dat het CVBB een aantal taken heeft gekregen die het ter harte heeft genomen op het terrein. Het CVBB heeft met zijn activiteiten de problemen van de waterkwaliteit dichtbij de landbouwers gebracht. Het heeft landbouwers samengebracht rond de rode MAP-meetpunten, met een nitraatgehalte van meer dan vijftig milligram per liter. In bepaalde gebieden heeft het ook bodemstalen genomen om bemestingsadvies te kunnen geven. Het CVBB voorziet ook in individuele begeleiding.

De vraag was vooral of de overheid niet dichterbij het CVBB moet staan. De VLM gaat ervan uit dat een samenwerking met de verschillende stakeholders tot een meerwaarde kan leiden. Zo probeert ze ook samen te werken met het CVBB. De VLM en de VMM hebben een raadgevende stem in de raad van bestuur van de vzw. Tot nog toe was er ook twee keer per jaar overleg met het dagelijks bestuur van het CVBB om concrete afspraken te maken over de samenwerking. Het CVBB zet dat dan om in een actieplan. Er zijn ook provinciale werkvergaderingen met een aantal stakeholders. Ook daarvoor wordt de VLM uitgenodigd.

Na het kerntakendebat is de specifieke bedrijfsbegeleiding door de VLM gestopt in 2018. De begeleiding zal echter blijven bestaan. Bepaalde vormen van dienstverlening van de dienst Bedrijfsadvies zullen echter gedeeltelijk worden opgenomen door de Mestbank. Bepaalde vragen zullen gericht doorverwezen worden naar wetenschappelijke instellingen, praktijkcentra of het CVBB. De VLM moet dat helpen faciliteren, in overleg met het CVBB.

Hij gaat in op een aantal moeilijkheden die het CVBB niet opgelost krijgt met zijn advisering. Dan onderzoeken ze hoe de VLM een rol kan spelen bij de handhaving. Dat moet gebeuren in nauw overleg, want het CVBB wil het opgebouwde vertrouwen niet schaden. Na een doorlichting door de Mestbank worden soms maatregelen opgelegd. Bij sommige bedrijven is de noodzakelijke kennis niet aanwezig. Deze bedrijven kunnen baat hebben bij een begeleiding door het CVBB. De VLM kan bepaalde gegevens doorgeven aan het CVBB dat vervolgens contacten kan leggen met de landbouwers. Daarbij worden alle wettelijke procedures gevolgd.

Els Lesage verduidelijkt dat het gebruik van dierlijke mest berekend wordt op basis van de gegevens van de Mestbank over productie, opslag en aan- en afvoer. Daar zit misschien een bepaalde marge op, maar die is niet zo groot. Het gebruik van dierlijke mest wordt vrij goed in kaart gebracht. Voor het kunstmestgebruik is er een belangrijk verschil tussen de cijfers uit de aangiften van de landbouwers en de cijfers die geëxtrapoleerd worden op basis van het landbouwmonitoringsnetwerk. De VLM heeft inderdaad voorgesteld dat er voor het kunstmestgebruik stappen zouden worden gezet op Europees niveau. Dat is tot nog toe nog niet gebeurd. De Mestbank sensibiliseert rond het belang van een correcte aangifte. Ze doet ook controles op de opbrenging. Bij de opbrengingscontroles en bij de controles rond de teeltvrije strook zal er dit jaar veel aandacht zijn voor het gebruik van kunstmest.

Het verminderde gebruik van dierlijke mest heeft toch niet geleid tot een verbetering van de waterkwaliteit. Het gebruik van dierlijke mest is echter maar een deel van het verhaal. Ook het kunstmestgebruik kan een rol spelen. Er zijn ook andere mogelijke problemen. Als de bemesting niet op het juiste moment gebeurt, wordt de kans op uitspoeling groter.

De afzetruimte voor fosfaat wordt berekend op basis van de bemestingsnormen per perceel. Dat cijfer wordt vermenigvuldigd met de arealen. De afzetruimte voor fosfaat is aanzienlijk gedaald, sterker dan het fosfaatgebruik, maar het totale fosfaatgebruik valt nog altijd binnen de afzetruimte. Op Vlaams niveau is er dus geen overbemesting. Op een bepaald perceel of een bepaald bedrijf kan dat echter wel het geval zijn.

Ria Gielis was geschokt door het nieuws over het fraudecircuit in Nederland. De Mestbank heeft zich onmiddellijk vragen gesteld bij de situatie in Vlaanderen. Ze denkt echter dat de Mestbank een goed zicht heeft op alle aspecten van het mestgebeuren. Dat heeft te maken met de risicogestuurde aanpak van doorlichting en terreinaanwezigheid in de VODKA-gebieden, en met het werk rond de mest-samenstelling. Er is ook een verhoogde aanwezigheid in de probleemgebieden en op de probleembedrijven. Over de stromen van en naar Nederland is er een 'memorandum of understanding' getekend tussen de Vlaamse en de Nederlandse administratie. Daardoor hebben de administraties inzage in elkaars gegevens. Op basis daarvan gebeuren er gerichte controles.

De doorlichtingen van de mestverwerking hadden tot nog toe betrekking op een vijfde van de bedrijven. Dat aandeel zou nog opgevoerd worden. Elk jaar wordt er een lijst opgemaakt van de door te lichten mestverwerkingsbedrijven. Die doorlichtingen zijn echter heel arbeidsintensief.

Koen Desimpelaere gaat dieper in op de advisering rond de bemestingstechnieken. Bij de opmaak van bemestingsadviezen wordt eerst een bodemstaal genomen om een aantal bodemparameters te meten. Op basis van die bodemparameters en van de teeltenhistoriek kan men de benodigde bemesting dan inschatten. Uiteraard heeft men niet alle omstandigheden in de hand. De adviseur maakt aan het begin van het groeiseizoen een inschatting van de mineralisatie. Die mineralisatie kan echter toe- of afnemen in de loop van het jaar door allerlei omstandigheden. Dergelijke jaareffecten blijken ook uit de meetresultaten van het nitraatresidu. Het advies moet geschikt zijn voor het merendeel van de mogelijke situaties qua klimaat en bodemconditie. Het is echter niet altijd mogelijk om ook de meest extreme situaties op te vangen. De advisering is dus goed, maar een optimalisatie is mogelijk.

Inzake de bemestingstechnieken spelen niet alleen de wettelijke bepalingen, maar ook de innovaties een rol. Precisiebemestingstechnieken zijn mogelijk door gebruik te maken van satellieten. Bij moeilijke teelten zoals groenten en aardappelen, slagen bepaalde bedrijven erin om goede nitraatresidu's te behalen en andere niet. Daarover is er dit jaar een kortlopend onderzoek gestart om na te gaan waarom bepaalde bedrijven goede resultaten behalen en andere niet. Dit kan gevolgen hebben voor de advisering.

Els Lesage merkt op dat nitraatresidu-instrument binnen MAP 5 bepalend is geworden voor de bedrijfsstatus. Daardoor is het ook fraudegevoeliger geworden. Daarom organiseert de VLM al enkele jaren controles op de staalnames. Vooreerst wordt er onderzocht of het bemonsteringspatroon correct is. De percelen worden in kaart gebracht op basis van de gps-loggegevens van de labo's. Als men bijvoorbeeld vermoedt dat het bemonsteringstraject niet correct is, wordt er teruggekoppeld naar het labo. Bij twijfel wordt het perceel opnieuw bemonsterd. Verder worden de staalnemers jaarlijks gecontroleerd. In de campagne van 2016 werd ongeveer zestig percent van de staalnemers gecontroleerd. Op basis daarvan moesten tien van de 112 gecontroleerde staalnemers geschorst worden. Dat is veel. Deze percelen werden opnieuw bemonsterd.

Ria Gielis voegt daaraan toe dat het gaat om gerichte controles, op basis van een alertsysteem. In tegenstelling tot vroeger stellen de controleurs zich nu verdekt op. Dat verhoogt de pakkans.

Els Lesage benadrukt dat de Mestbank de mestsamenstelling niet alleen zo goed mogelijk in kaart brengt, maar ook naar verbanden zoekt. Voor de overschot-bedrijven is het interessant om mest met een hoge inhoudswaarde af te voeren omdat ze dan minder tonnages moeten afvoeren. Maar doordat het net meer en meer gesloten wordt door het opdrijven van controles, wordt het voor de bedrijven hoe langer hoe moeilijker om creatieve oplossingen te hanteren. Een afwijking op het ene punt komt bij een bedrijfsdoorlichting immers naar boven op een ander punt.

De handhaving van de teeltvrije strook gaat inderdaad ook over de niet-gecategoriseerde waterlopen. In het verleden was de VLM bevoegd voor de categorieën 1, 2 en 3. Voor de niet-gecategoriseerde waterlopen kon ze alleen werken met raadgevingen. De handhavers zullen hieraan bijzondere aandacht besteden in 2018. Dat zal aan bod komen in het volgende mestrapport.

Ria Gielis merkt op dat dit voor de Mestbank een nieuwe en arbeidsintensieve taak is. Daarom richt men zich vooral op de focusgebieden. In het begin wil men vooral sensibiliserend en aanmanend werken. Als de teeltvrije zone ontbreekt, dan komt er bijvoorbeeld een aanmaning dat die er zo snel mogelijk moet komen, binnen de mogelijkheden van de teelt. Als de strook er bij het tweede bezoek niet ligt, wordt er een pv opgesteld. Een bestuurlijke maatregel kan een dergelijke verplichting

opleggen. Zo gaat men direct naar de oplossing. De teeltvrije zone zal geen effect hebben op de uitspoeling in de winter, maar zal een groot effect hebben op het meemesten. Hiervoor rekent ze op een voluntaristische houding van de landbouwers, vanuit een welbegrepen eigenbelang.

Els Lesage legt uit dat de mestverwerking op dit ogenblik door twee diensten van de Mestbank wordt opgevolgd op het terrein. De dienst Bedrijfsdoorlichting en de dienst Handhaving. De laatstgenoemde treedt op bij calamiteiten zoals lekken. Dat leidt tot een hoger inbreukpercentage.

Stefan De Neef, diensthoofd Bedrijfsdoorlichting, legt uit dat er jaarlijks parameters worden bepaald voor de risicoanalyse. Daarmee kan de VLM eigen accenten leggen of rekening houden met ervaringen uit het verleden.

Als de VLM bij de doorlichting van een bedrijf inbreuken vaststelt, dan betreft het ook de bedrijven waarmee dit bedrijf samenwerkt bij de doorlichting. Die netwerkbenadering levert goede resultaten op. Frauderen doet men meestal niet alleen.

Het digestaat is een belangrijke stroom vanuit de mestverwerking naar de landbouw. In 2018 wil de VLM de signalen van het terrein over digestaatgebruik beter in kaart brengen.

4.3. Minister Joke Schauvliege

Minister *Joke Schauvliege* heeft de indruk dat sommige commissieleden niet goed geluisterd hebben naar haar tussenkomst. Ze heeft namelijk uitdrukkelijk gezegd dat de resultaten niet goed zijn en dat er bijkomende maatregelen nodig zijn. Ze heeft ook gewezen op de reeds genomen maatregelen. Dat heeft ze ook aangehaald in haar korte verslag over het overleg met de Europese Commissie.

Ze heeft gezegd dat de Europese Commissie het fijnmazige meetnet bijzonder apprecieert. Ze heeft niet gezegd dat dit net aangepast of afgeschaft moet worden. Ze heeft eraan toegevoegd dat de Commissie beseft dat bijkomende maatregelen noodzakelijk zijn. Ze heeft een opsomming gegeven van de reeds besliste bijkomende maatregelen, zijnde de teeltvrije strook en de mestsamenstelling.

Voor de toekomst blijft de handhaving heel belangrijk, en dat geldt niet alleen voor de cowboys. Men kan niet de indruk wekken dat het ontbreken van goede resultaten het gevolg is van allerhande externe omstandigheden. Iedereen beseft dat er bijkomende maatregelen nodig zijn. Sommige maatregelen zullen heel gebiedsgericht moeten zijn. Ook de begeleiding en de preventie zullen belangrijk blijven. Men moet ook de kunstmest durven aanpakken. Op dat vlak kan Europa heel veel doen. Vlaanderen zou zelf ook de mogelijke maatregelen op dat vlak moeten onderzoeken.

In een eerdere vergadering van de commissie Landbouw kreeg ze de opmerking dat het mestprobleem kan opgelost worden door een afbouw van de veestapel. Uit dit rapport concludeert ze dat dit niet correct is. Als de dierlijke mest helemaal vervangen wordt door kunstmest, dan zal het probleem misschien nog groter zijn. Met het oog op de onderhandelingen met de Europese Commissie werkt ze nu een aantal pistes verder uit: de handhaving, de gebiedsgerichte werking en de maatregelen rond kunstmest.

Ze had op betere resultaten gehoopt. Ze denkt wel dat sommige maatregelen van MAP 5 nog niet hun volle uitwerking hebben. Voor MAP 6 zullen er echter bijkomende maatregelen nodig zijn.

Ze vindt dat de sprekers zich smalend uitlaten over het belang van verantwoordelijkheidszin van de diverse actoren. Ze sluit zich aan bij de opmerking van mevrouw Gielis. Het komt erop aan om alle stakeholders te overtuigen van het belang van de doelstellingen en van de restricties. Aan de andere kant is het ook niet correct om te doen alsof iedereen de regelgeving overboord gooit. Heel wat actoren leven de regels heel nauwkeurig na. Zij zijn mee het slachtoffer van de minder goede resultaten en van de bijkomende maatregelen. Het is vooral belangrijk om een genuanceerde boodschap te brengen waarbij we niet blind zijn voor de slechte resultaten maar daarnaast aantonen dat het ook anders kan, dat men met minder bemesting toch goede landbouwresultaten kan behalen. Dat is ook de boodschap die men moet uitdragen. Tegelijk moeten de mensen die er de kantjes van aflopen, hard worden aangepakt.

5. Aanvullende bespreking

5.1. Vragen en opmerkingen van de leden

Bruno Tobback bedankt de genodigden voor hun overtuigende antwoord. Hij beseft dat de regelgeving op veel plaatsen wel degelijk nageleefd wordt.

Het meetnet van de VMM is uitgebreid en tegelijk beperkt. Er zijn heel veel meetpunten maar daarmee wordt slechts een beperkt gedeelte van het landbouwgebied gemeten. Hij begrijpt nu wel dat het niet zo eenvoudig is om het huidige meetnet te manipuleren. Zou men het nuttig vinden om te werken met mobiele meetpunten, binnen of buiten de gebieden die nu al worden gemonitord? Zo kan men onderzoeken of de huidige problemen zich niet verplaatsen.

De mensen van de Mestbank zijn ervan overtuigd dat ze de mestverwerking van nabij opvolgen. Er worden zeker belangrijke inspanningen geleverd. In Nederland zijn de regelgeving en het toezicht zeker niet minder grondig, maar toch heeft men de fraudetoestanden daar helemaal niet zien aankomen. In Vlaanderen heeft men dan weer niet gemerkt dat bepaalde transporten vanuit Nederland blijkbaar leeg waren. Wordt de fraudegevoeligheid niet onderschat? Wat is het verschil tussen Vlaanderen en Nederland?

Binnen MAP 5 is er misschien nog enige verbetering mogelijk, maar het zal zeker niet mogelijk zijn om de doelstelling van maximaal vijf percent overtredingen per meetpunt te halen. Met meer toezicht op de huidige maatregelen zal het zeker niet lukken. Wat is er dan nog meer nodig om die doelstellingen te halen?

Bart Caron denkt dat de vele mensen die correct werken het slachtoffer zijn van de minderheid die dat niet doet. Het welbegrepen eigenbelang is immers geen collectief, maar een individueel gebeuren.

Bij controles bleek dat negen percent van de staalnemers niet correct werkte en de betrokken staalnames werden opnieuw uitgevoerd. Heel wat staalnemers zijn echter buiten de controles gevallen. Daardoor is er nog een foutenmarge op het onderzoek.

Men kan deze problematiek inderdaad niet oplossen door de afbouw van de veestapel alleen, maar het kan wel een stap in de goede richting zijn.

Er is inderdaad nog slechts een marginale ruimte voor verbetering. Alleen de gebiedsgerichte en bedrijfsspecifieke aanpak kan nog tot verbetering leiden. Hij vraagt zich af of deze aanpak in het tweede praktijkjaar een effect zal hebben. Het aantal rode meetpunten op het terrein zal daarvoor de toetssteen zijn.

Bart Dochy vindt dat men zou moeten doorrekenen welke extra foutenmarge er ontstaat door de extreme weersomstandigheden van 2016 en 2017. Die weersomstandigheden kunnen een invloed hebben op de nitraatconcentraties in het oppervlaktewater, te meer omdat er voor de bedrijven waar de schattingscommissie een schadevaststelling heeft gedaan, vrijstelling kon worden verleend voor de staalname. Deze twee jaren zijn net belangrijk voor de evaluatie van MAP 5.

Wilfried Vandaele merkt op dat er door de klimaatverandering meer periodes zullen zijn van zware neerslag en van droogte. De mestproblematiek moet bestand zijn tegen die weersomstandigheden, want de waterkwaliteit moet altijd goed zijn. Hij vermoedt dat de effecten van uitspoeling en verdunning elkaar gedeeltelijk opheffen.

Bruno Tobback waarschuwt voor een aantal al te gemakkelijke relativeringen. Ondanks de uitzonderlijke weersomstandigheden blijven de overschrijdingen samenvallen met de regio's waar aan intensieve veehouderij wordt gedaan.

Tinne Rombouts suggereert dat de VLM daarop nog eens zou reageren. De correlatie is immers niet zo rechtlijnig als Bruno Tobback laat voorkomen. Hij vraagt dat men niet te veel zou relativeren. In dat verband verwijst ze naar het MAP-mannetje, dat zegt: "zeg niet te gauw: het steekt niet zo nauw". De commissieleden mogen er ook niet vanuit gaan dat het niet zo nauw steekt. Ze hoopt dat iedereen beseft dat er wel degelijk stappen gezet worden.

5.2. Antwoorden

Ria Gielis gaat in op het verschil tussen Vlaanderen en Nederland. Voor Nederland is de mestverwerking een nieuw gegeven. In Vlaanderen is vooral de netwerkbenadering belangrijk. Frauderen doet men immers niet alleen. Ook de keuze voor meer realistische mestsamenstellingen is een belangrijk element. Daardoor zullen de volumes die naar mestverwerking gaan, toenemen. Dat zal ook gemonitord worden. Er wordt dus een vrij volledige aanpak gehanteerd.

De staalnemers die niet op het terrein gecontroleerd worden, vallen niet totaal buiten de controle. Op basis van een uitgebreide datascreening wordt onderzocht of de binnenkomende resultaten wel logisch zijn. Het nitraatresidu wordt op drie dieptes genomen. In die resultaten moet een logische opbouw zitten. Dat kan verschillen naargelang de teelt.

Begeleiding en handhaving zijn allebei noodzakelijk. Ook de bedrijfsdoorlichtingen en de omgevingscontroles hebben een begeleidend effect. Wie een bedrijfsdoorlichting heeft gehad, weet daarna perfect wat hij goed doet en wat niet, en waarom. Sommige bedrijfsleiders denken dat ze goed bezig zijn, maar moeten na de doorlichting vaststellen dat dat eigenlijk niet het geval was. Dan passen ze vrij snel hun gedrag aan.

Voor de correlatie tussen de veestapel en de slechte waterkwaliteit verwijst ze naar de gebieden met een intensieve veeteelt maar met een goede waterkwaliteit. Veeteelt heeft een impact op de waterkwaliteit, maar dat is ook het geval voor akkerbouw en groententeelt.

Koen Desimpelaere erkent dat de weersomstandigheden – te veel of te weinig neerslag – een impact kunnen hebben op het nitraatresidu. In dergelijke gevallen is een bezwaarprocedure mogelijk. Als deze impact wetenschappelijk of technisch wordt aangetoond, dan wordt daar rekening mee gehouden. Hoge resultaten kunnen soms gedeeltelijk verklaard worden door specifieke omstandigheden, maar niet altijd volledig.

Stijn Overloop beseft dat het meetnet oppervlaktewater niet het hele landbouwgebied dekt. Toch heeft het zijn waarde. In functie van de maatregelen van MAP 6 moet men onderzoeken welke rol het meetnet in de toekomst kan hebben. Daarover is het laatste woord nog niet gezegd.

Tinne ROMBOUTS,
voorzitter

Bruno TOBBACK,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

CVBB	Coördinatiecentrum Voorlichting en Begeleiding duurzame Bemesting
gps	global positioning system
MAP	Mestactieplan
pv	proces-verbaal
SALV	Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij
VILT	Vlaams Infocentrum Land- en Tuinbouw
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
VODKA	Verantwoord Opbrengen van Dierlijke mest, Kunstmest en Andere meststoffen
vzw	vereniging zonder winstoogmerk